

ΕΞ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ.

(ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΜΑΣ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΟΥ).

Γνωρίζεις τὴν Αἴγυπτον;

Γνωρίζεις τὴν χώραν τοῦ Νείλου, τὴν ἀπέραντον ὡς ἐπικόν ποτήμικ τοῦ Ἀντωνιάδου καὶ ὡς αὐτὸ ἐπίπεδον, ἐν ἧ μάταν θ' ἀνεζήσεις ἐν ὄρος, ὅπως ἐν τῷ Κατσαντῶνῃ μίαν ἰδέαν;

Γνωρίζεις τουλάχιστον τὰς Αἰγυπτίας;

Counais—tu...

ces brunes Fellahs dont la mamelle antique

Est d'un bronze charnu qui perce une tunique?

Γνωρίζεις ἐπὶ τέλους τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τὴν Σεβαστήν, τὴν Ἰουλίαν, τὴν Κλαυδίαν, τὴν Διομητιανήν, τὴν Ἀλεξунτηρίαν Ἀλεξάνδρειαν, τὴν verticam omnium civitatum?

Δὲν τὴν γνωρίζεις καὶ θέλεις νὰ σὲ συστήσω. Ἦτοίμασες ἤδη τὸ γλυκύτερόν σου μειδιάμα, καὶ ἔφερες τὴν χεῖρα εἰς τὸν πῖλον.

**

Ἄκουε λοιπόν.

Ἐκαθήμεθα ποτε τρεῖς εἰς τὴν αὐτὴν τράπεζαν τοῦ καφενεῖου, ὁ εἰς γνώριμος πῶν δύο, οἱ δύο ξένοι πρὸς ἀλλήλους.—Γνωρίζεσθε, Κύριοι, ἠρώτησεν ὁ κοινὸς φίλος.—Ὅχι, δὲν ἔχω τὴν εὐχαρίστησιν, ἐψιθυρίσαμεν συγχρόνως καὶ ἐφέραμεν ἀμφοτέροι συνάμα τὴν χεῖρα εἰς τοὺς πῖλους.—Δὲν γνωρίζεσθε; ἐξηκολούθησεν ὁ συνιστῶν. Αἱ δὲν πειράζει. Καὶ ἐγερθεὶς μὰς ἐγκατέλιπεν.

Τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο ἐνθυμεῖσθαι βεβαίως, διότι σὺ ἦσο ὁ εἰς ἐκεῖνος.

Καὶ τώρα ἡ ὀκνηρία μου, ma blonde paresse, ὡς λέγει ὁ Banville, μοὶ ψιθυρίζει νὰ σ' ἐκδικηθῶ καὶ νὰ σὲ ἀρίσω μὲ τὸν πῖλον ἀνὰ χεῖρας, στερεῶν οὕτω τὸ *Μὴ Χάνεσαι* σελίδων τινῶν, τοὺς ἀναγκώστας του πολλῶν χασμημάτων, ἐμὲ δὲ καὶ τὴν ἐκθρέψασαν Ἑλλάδα μεγάλης φιλολογικῆς δόξης. Ἄλλα σὲ λυποῦμαι. Ἔλα νὰ σὲ συστήσω εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὅχι τὴν σημερινήν, τὴν βαπτισθεῖσαν εἰς πῦρ καὶ φλόγας, τὴν πόλιν τῶν ἐρειπίων καὶ τῶν παραπηγμάτων, τοῦ Σεῦμουρ καὶ τοῦ Ἀραβῆ, τοῦ ἐν Μικρογραφίᾳ Νέρωνος—συγγνώμην Ἰταλοί, συγγνώμην Diritto καὶ Σα, τοῦ ἐν μεγαλογραφίᾳ Γαριβάλδη ἠθελον νὰ εἶπω—ἀλλὰ τὴν ἄλλοτε ὠραίαν καὶ εἰδεχθῆ, τὴν μισητὴν, ἀλλὰ καὶ προσφιλεῖ, τὴν γελῶσαν, τὴν κομψευομένην, τὴν φιλάρεσκον, τὴν ἀπαστράπτουσαν, τὴν ἀκάθαρτον, τὴν ἐρωτότροπον, τὴν ἐταίραν Ἀλεξάνδρειαν, τὴν περιβάλλουσαν ἐν ταῖς ἀγκάλαις 30 μυριάδας συζύγων καὶ ἐραστῶν, τὴν ἐκτρέφουσαν καλλονὰς καὶ κακούργους, τὴν γεννῶσαν λίρας καὶ «*οργανά*», τὴν ἀνευφημῆσασαν τὸν Ρόσσην, ἀλλὰ καὶ τὸν Δημητρολόπουλον, τὸν Σαλβίνην, ἀλλὰ καὶ τὸν Βούλγαρην, τὴν θαυμάσασαν ἐξ ἴσου τὰ ποιήματα τοῦ Παράσχου καὶ τοὺς στίχους τοῦ Ταβουλάρη, τὴν πόλιν τοῦ βάμβακος καὶ τῶν γεννημάτων, τῶν χαμσινίων καὶ τῆς ὑγρασίας, τῶν ζυθοπωλείων καὶ τοῦ χάσις, τῶν Βαρβερίων καὶ τῶν Καλαβρεζῶν, τῆς ἐλληνικῆς κάμας καὶ τοῦ ἰταλικοῦ λάζου, τὴν πόλιν τοῦ λαθραίου ἐμπορίου καὶ τῶν φανερῶν ἐρώτων, τὴν μεθύουσαν, ἐργαζομένην πυρετωδῶς, ἀγρυ-

πνοῦσαν, δικαζομένην, ταχυδακτυλογοῦσαν, τὴν μαγγανεύτριαν Ἀλεξάνδρειαν, τὸ ὄνειρον τῶν νέων καὶ τὴν ἀπελπισίαν τῶν πατέρων.

**

Ἦτο παράδοξος ἀληθῶς γυνή. Ἦπλου τοὺς ῥυπαροὺς πόδας τῆς εἰς τὸν λιμένα, ὅστις οὐδέποτε κατώρθωσε νὰ τοὺς πλύνῃ, ἔρριπτε τὴν λυσίκομον κεφαλὴν καὶ τοὺς ἑκατὸν βραχίονας ἀπανταχοῦ καὶ ἀνύψου ὑπερήφανος εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν συνοικίαν τὰ μαρμάρια καὶ ὑπερμαζῶντα στήθη. Ὁμοιάζε κατὰ τοῦτο τὰς φελλάχας, ὧν τὸ κατὰστικτον πρόσωπον καὶ τὰ ῥυπαρὰ ἄκρα προξενούσι πολλακίς ναυτίαν, ἀλλὰ τὸ στήθος θὰ ἠγόραζες, ἂν ἐπωλεῖτο, καὶ θὰ ἐδώρεις, ἂν τὸ ἐδέχετο, εἰς τὴν ἐρωμένην σου.

Ἐλθὲ νὰ τὴν περιέλθωμεν ὁμοῦ. Ἀκολουθεὶ με ἡ μάλλον ἀκολουθεὶ τὴν φαντασίαν μου, καὶ ἂν εὕρῃς ὅτι βαίνεις πεζος, καταράσθητι τὸν Ἀραβῆν, ὅστις ἐμπλήσας τὴν πόλιν ἐρειπίων κατέστησεν αὐτὴν ἄβατον εἰς ἵππους, ἀμάρξας καὶ Πηγάσους.

Ἐρχεσαι ἐξ Ἀθηνῶν. Ἐνόσω ἔτι πλείεις, λάβε τὸ τυχόν τομίδιον ἀρχαίου ἢ νέου συγγραφέως καὶ θὰ μάθῃς ὅτι ἡ Ἀλεξάνδρεια, ἡ πρώτη τῶν 28 ὁμωνύμων, ὡς θέλει Στέφανος ὁ Βυζάντιος, ἢ τῶν 70, ὡς ἰσχυρίζεται ὁ Πλουτάρχος, ἐκτίσθη περὶ τὸ 335 π. χ. ὑπὸ τοῦ Δεινοχάρους καὶ Κλεομένους τοῦ Ναυκρατίτου εἰς σχῆμα μακεδονικῆς γλαυδός, θὰ μάθῃς ὅτι ἐνῶ ἐλλείπει κιωλίας διέγραψεν ὁ ἀρχιτέκτων τὸ σχέδιον τῆς πόλεως δι' ἀλφίτων, ὄρθιες καταπτάντες κατέφαγον αὐτὰ, καθυσύχασαν δὲ οἱ μάντις τὸν παραχθέντα Ἀλέξανδρον ἐρμηνεύσαντες, ὅτι θὰ γίνῃ ἡ πόλις τροφὸς τοῦ κόσμου, θὰ μάθῃς τέλος πολλὰ καὶ διάφορα, ὅπως ἀπῆντα ποτε στερεοτύπως φίλος μου φοιτητῆς ἐρωτώμενος ποῖον τὸ ἀντικείμενον τοῦ κληρονομικοῦ καὶ ποῖον τοῦ οἰκογενειακοῦ δικαίου.

Ἄν τώρα ἀγνοεῖς ὅτι ἀπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου μετέβη εἰς τοὺς Πτολεμαίους καὶ ἀπὸ τούτων εἰς τοὺς Ῥωμαίους, ὅτι κατεκτήθη ὑπὸ τοῦ καλίφου Ὁμάρ, ὅτι διαδοχικῶς ἐγένετο λεία τῶν Τουρκομάνων καὶ τῶν Μαμελούκων, ὅτι τὴν ἤρπασεν ὁ Σουλτάνος Σελίμ, ὅτι τὴν ἐκυρίευσεν ὁ Ναπολέων, ὅτι τὴν κατέλαβε τέλος ὁ φοβερὸς Μεχμέτ Ἀλῆς, δὲν πταίω ἐγώ, ἀλλὰ σὺ, μὴ παρακολουθῆσας τὰ μαθήματα τοῦ κ. Τσιβανοπούλου. Καὶ ἐπειδὴ μετέπεσεν ὁ λόγος εἰς αὐτὸν φρονῶ, ὅτι ὑπὸ τὰ πλαστά του τηλεγραφήματα οὐδεὶς ὑποκρύπτετο ἀπώτερος χρηματιστικὸς σκοπός. Οἱ λόγοι πρέπει νὰ ζητηθῶσιν ἀλλαχῶ. Ἐγὼ τουλάχιστον, ἂν ἤμην δικηγόρος του, θὰ ἐπρότεινον τὴν ἐλαφρυντικὴν περίπτωσιν τῆς ἐξέως. Ὁ ἄνθρωπος, ὧν καθηγητῆς, τὸσον φαίνεται εἶχεν ἐθισθῆ νὰ παραγράψῃ τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν—τοῦτο οὐδεὶς νόμος τιμωρεῖ—ὥστε γενόμενος πράκτωρ τοῦ Ηνας παρσύρθη ἀκουσίως καὶ παρέγραψεν ἑαυτῷ εἰσθῶτως καὶ τὴν σύγχρονον.

**

Ἄνεφρον ἀνωτέρω τὸν Μεχμέτ-Ἀλῆν. Ὅτε ἀνέβη ἐπὶ τοῦ θρόνου ἡ Ἀλεξάνδρεια, ἦτο σωρὸς καλυβῶν. Ὅπου σήμερον ὑψοῦνται μέγαρα, ἠπλοῦντο σωροὶ ἄμμου ἢ ἑθαλλοῦ λαχανόκηποι, καὶ παρ' αὐτὸ δὲ σχεδὸν τὸ χρηματι-

στῆριον, ὅθεν ἐξέρχεται τώρα φωνῶν συναυλία, τῆς σχολῆς τοῦ Βάγνερ, εὐγενεῖς ὄνοι ἔστρεφον μαγγανοπήγαδα, τονίζοντες ἄσματα τῆς αὐτῆς πάντοτε σχολῆς.

Ἄλλ' ὁ Μεχμέτ Ἀλῆς δὲν ἦτο φιλόπατρις, ὡς ὁ Ἀραβης, οὐδ' ἐγνώριζεν ὡς αὐτὸς τὴν ἀρχὴν τῶν ἐθνικοτήτων, δὲν εἶχε σπουδάσει νομικὰ, οὐδὲ τὴν περὶ αὐτοχθόνων καὶ ἑτεροχθόνων θεωρίαν. Ὁ Ῥήγας Παλαμῆδης δὲν εἶχε γεννηθῆ εἰσέτι. Κατεσκεύασε τὴν διώρυγα Μαχμουδιὲ πληρῶν τὴν πρώτην τῆς πόλεως ἀνάγκην καὶ ἔπειτα ἀνανεῶν τοῦ Ψαμμητίχου τὰς παραδόσεις, καίτοι οὐδὲ τὸ ὄνομά του ποτε ἀκούσας, ἤνοιξε τὴν χώραν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, προστατεύσας αὐτοὺς μέχρις ἀδικίας πολλάκις. Καὶ συνέβρυσαν τότε αἱ δέκα φυλαὶ τοῦ Ἰσραὴλ ἀπὸ πάσης γῆς καὶ χώρας καὶ συνητῆθησαν ἐγκληματῆται φεύγοντες τὴν καταδίκην πρὸς χρεωκόπους φεύγοντας τὴν φυλακὴν, ψωριῶσαι κάπαι μὲ λιγδωμένας βεδιγκότας, ἐντιμοὶ μὲ ἀτίμους, ἀγαθοὶ μὲ πονηροὺς, αὐτοχειροτόνητοι νομικοὶ πρὸς αὐτοδιδάκτους ἰατροὺς, σωρεία ὄντων ποικίλων, ἑτεροίων, ἀλλογλώσσων, ἀγομένων πάντων ὑπὸ δίφης χρυσοῦ. Ἐκ τοῦ παραδόξου αὐτοῦ γάμου ἐγεννήθησαν λίραι, κακουργήματα καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια.

Ἡ ἥπατιτις, ἡ δυσεντερία, ἡ ὀφθαλμία καὶ τὰ τόσα ἄλλα νοσήματα, τὰ καταστήσαντα δυσφῆμως ἔνδοξον τὴν Αἴγυπτον, ὥστε αἱ μητέρες ὀργιζόμεναι νὰ καταρῶνται τὰ τέκνα των νὰ ζήσουν στὸ Μισίρι, ἔτρεχον ἀληθῶς εἰς τοὺς δρόμους, ἀλλὰ μετ' αὐτῶν συνέτρεχον καὶ λίραι, ἀντιμιασματικὸν παραδόξου καὶ ἀκαταμαχῆτου δυνάμεως. Καὶ οἱ ξένοι συνέβρυσαν, συνέβρυσαν, συνέβρυσαν.

Ἦρχοντο νὰ κερδίσωσι καὶ νὰ φύγωσιν.

* *

Ἐπάρχουσι πόλεις μητέρες, ὑπάρχουσι πόλεις ἐρωμέναι, ὑπάρχουσι τέλος ἄλλαι ἁμοιάζουσαι γραίας καὶ δυσμόρφους συζύγους, ἀς νυμφεύεται τις χάριν τῆς προικὸς ἐπὶ τῇ ἐλπίδι προσεχοῦς θανάτου. Τοιαύτη ἦτο τότε τοῦλάχιστον ἡ Ἀλεξάνδρεια.

Ἄλλ' ἂν ὁ γάμος εἶναι ὁ τάφος, εἶναι ἐνίοτε καὶ κοιτῆς τοῦ ἔρωτος· καὶ ἡ ἀγάπη ἐγεννήθη καὶ οἱ τυχοδιώκται ἐγένοντο ἔμποροι, κτηματῆται, κεφαλαιοῦχοι, ἰατροὶ, δικηγόροι καὶ ἐγκατέστησαν ὀριστικῶς. Καὶ σήμερον ὅταν τινες, Ἕλληνες ἰδίως, σοὶ ὁμιλῶσι μετὰ τόσου πόνου καὶ στοργῆς περὶ Ἀλεξάνδρειας, νομίζεις ὅτι οἱ προπάτορές των εἶχον ἀκολουθήσει τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον, ὅτι ἔχυσαν ἐδῶ τὸ αἷμά των, ὅτι ἐδῶ ὑπῆρξαν ἀέκαθεν οἱ βωμοὶ καὶ οἱ ἐφέστιοι θεοὶ τῆς οἰκογενείας. Ὁ Μεχμέτ Ἀλῆς δὲν ἦτο βεβιαῶς συνταγματικῶ ἡγεμόνος πρότυπον, ἀλλὰ κατεσκεύασε διώρυγας, ἀλλ' ἡμέρωσε κατὰ τὸ δυνατόν τοὺς ἀγρίους φελλάχους, ἀλλὰ διὰ τοῦ Γάλλου Μικῶ εἰσήγαγε τὴν καλλιέργειαν τοῦ βάμβακος, καὶ ἡ Αἴγυπτος ἦτις οὐδὲν παρῆγε τότε, παράγει σήμερον τρία ἑκατομμύρια στατήρων βάμβακος καὶ εἰσπράττει 9 ἑκατομμύρια ἀγγλικῶν λιρῶν, ἂν δὲ εἰς ταῦτα προστεθῶσι τὰ λοιπὰ ἐξαγόμενα εἶδη ἔχομεν τὸ στοργυλώτατον ποσὸν τῶν 15 ἑκατομμυρίων λιρῶν, ἦτοι 450 ἑκατ. ἑλληνικῶν δραχμῶν.

Κατὰ μικρὸν τὸ κλίμα καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐβελτιώθησαν, αἱ ἀσθένειαι καὶ τὰ κακουργήματα ἐξέλιπον, συνέβρυσαν στοιχεῖα ἀγαθώτερα, ἐδημιουργήθη ἐκ τοῦ πρώτου χάους κοινωνία, καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια ἔφθασεν ὅπου ἔφθασεν.

Μὲ δέκα γραμμὰς δὲν ζωγραφεῖται ἡ γέννησις μιᾶς πόλεως, ἀλλὰ δὲν ἔχω σκοπὸν νὰ γίνω μαῖα καὶ ἔπειτα καὶ ἐπὶ τῆς Ῥόδου ἔτι ἂν ἀνεχώρησες θὰ ἔφθασες βεβιαῶς ἐνῶ ἐγὼ ἐφλυάρουν.

Ἐμπρὸς λοιπὸν.

ε *

Ἐπέβης λέμβου καὶ ἀπεβιβάσθης εἰς τὸ τελωνεῖον, ἐθαύμασες τὸν λιμένα, ἀνεμνήσθης τὸν Κανάρη, ἐθραύσθη τὸ κιβώτιόν σου εἰς τὰς χεῖρας δέκα λεμβούχων καὶ εἰκοσιν ἀθοφόρων, οἵτινες τὸ διαμφοισθητοῦσιν ὡς λάφυρον, ἀνεμίχθησαν ὑπὸ τοῦ δεκάρχου τὰ souvenirs τῆς ἐρωμένης σου μὲ τὰς ἀπλύτους περικνημίδας σου, ἔσχισες τὰς περισκελίδας σου διερχόμενος σωρὸν κιβωτίων, ἐκένωσες τὸ βαλάντιον καὶ τὸ ὑβερολόγιόν σου εἰς χεῖρας καὶ κατὰ κεφαλῆς τῶν μυρίων βδελλών του τελωνεῖου, ἤφρανίσθη, κατεσκοπώθη καὶ μετενόησες, διότι ἤκιστα προνοητικῶς δὲν ἐφρόντισες νὰ γράψῃς ἐπὶ τῆς ῥάχως σου fragile, καὶ τέλος εὐρέθης ἐντὸς τῆς ἀμάξης. Ἀνέπνευσες.

Ἐἴμεθα εἰς τοὺς πόδας τῆς Ἀλεξανδρείας. Πλανηθῶμεν ἐπὶ μικρὸν. Δρόμοι στενοὶ, ἀκάθαρτοι, ἀθοφόροι, φορτηγὰ ἀμάξια, οἰκίαι μὲ στέρνα ἀσύμμετρα, σχεδὸν φιλούμεναι, δέκα ἔθνων ναῦται μεθύοντες, ποῦ καὶ ποῦ ἐκεῖ, ὑψηλὰ εἰς ἓν παράθυρον, γάστρα βασιλικῶ, ἡ ὀφθαλμοὶ μέλανες ἐβραίας, ἔπειτα πάλιν ὄγκος σαρκὸς ἀνήκων εἰς Λεβαντίναν, ὀκέλλαι μὲ εἰσόδους μυστηριώδεις ὅπου κατοικοῦσιν ὄντα μυστηριωδέστερα, στρατιῶται Αἰγύπτιοι πλέκοντες περιπόδια, στενὰ, ἀδιέξοδοι, τρώγλαι, Κρητῆς ἠλειμμένοι ἐλαίῳ ὡς ἀθληταὶ ἀρχαῖοι, Σύριοι κολλυβισταὶ ἢ κοσμηματοπῶλαι, μορφαὶ πονηραὶ, βλέμματα ἀπληστα, γλώσσα εὐστροφοὶ, παῖδες ἡμίγυμνοι, κυλικεῖα ἀμφίβολα, φελλάχαι ὀψοπώλιδες, λιγυζόμεναι καὶ σεισοπυγῶσαι, ψάλλουσαι λιγυρότατα τὰς ῥαφνίδας των, φέσια, σαρίκια, τζελεμπῆλαι, καὶ πάλιν φέσια, βλέμματα ἀποτρόπαια, ψιθυρισμοὶ ὑποπτοὶ, ὡστε φέρεις αὐτομάτως τὴν χεῖρα εἰς τὸ θυλάκιον, τυφλοὶ, ἄλλοι περιφερόμενοι μέσῳ τοῦ ἀδιεξιτήτου λαβιρύνθου, ὅπου σὺ προσκρούεις εἰς πᾶν βῆμα, ἄλλοι συνεσπειρωμένοι ἀπὸ πρῶτας μέχρις ἐσπέρας εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, ἀδιόρατοι ὑπὸ τὸ καλύπτον αὐτοῦς νέφος μυῶν, ἐπαιτοῦντες μελωδικώτατα, βαρβερῖνοι θυρωροὶ προσευχόμενοι, Πέρσαι ταπητοπῶλαι, φελλάχοι οἵτινες ἀπαθέστατα ἐν μέσῳ ὀφῶ παραβαίνοντες τὸ δὲν ἐνθυμοῦμαι ποῖον ἄρθρον τοῦ Αἰγ. Κώδικος foutem faciunt, καὶ μὰ τὰ ῥόδα ἔστιν ὅτε καὶ moutem, ζυθοπωλεῖα, ὄχι, ἀνθοδέσμαι ζυθοπωλεῖων, ὅπου πωλεῖται ζῦθος καὶ. . . καὶ τὰ λοιπὰ, βλέμματα λαίμαργα, στάσεις ἀναιδεῖς, ὀφθαλμοὶ ἡμίσβεστοι ἐκ τῆς ἀγρυπνίας καὶ τοῦ νυκτίου ἔμπορίου, ἄσματα τουρκικὰ καὶ βλαχικὰ, ἀμὰν ἀμὰν, πρόσωπα καὶ πράγματα παράδοξα, δυνάμενα ὑπὸ τὴν γραφίδα τοῦ De Amicis νὰ γεννήσωσιν ἀριστούργημα καὶ τὰ ὅποια ἐγὼ ἀπλῶς καὶ ἀτελῶς ἀπηρρίθμωσα ὡς ἱερεὺς μνημονεύων τὰς ψυχὰς τῶν προκεκοιμημένων δούλων τοῦ Θεοῦ Γρηγορίου, Δημητρίου—ου—ου.

— Ἀπηυδῆσες; Μείνωμεν λοιπὸν ἐδῶ σήμερον.

Νίκος